

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

Správa o finančnej stabilite

Máj 2017

Marek Ličák
Odbor dohľadu na makroúrovni

Hlavné trendy a riziká

Vývoj v externom prostredí

Silný rast úverov domácnostiam, rast zadlženosti a tlak na zmiernenie úverových štandardov

Udržateľnosť obchodného modelu bánk v prostredí nízkych úrokových sadzieb

Zmeny v regulačnom prostredí, riziko likvidity, ostatné trendy a riziká

Odolnosť finančného sektora

Hlavné trendy a riziká

Vývoj v externom prostredí

Silný rast úverov domácnostiam, rast zadlženosti a tlak na zmierňovanie úverových štandardov

Udržateľnosť obchodného modelu bánk v prostredí nízkych úrokových sadzieb

Zmeny v regulačnom prostredí, riziko likvidity, ostatné trendy a riziká

Odolnosť finančného sektora

Pozitívny vývoj v ekonomickom prostredí; viaceré riziká pre finančnú stabilitu ostávajú prítomné

Vývoj

- Zrýchlenie ekonomického rastu v rozvinutých aj rozvíjajúcich sa krajinách
- Pozitívny ekonomický vývoj na Slovensku vytváral predpoklady pre dobrú schopnosť klientov uhrádzať svoje záväzky bankám

Riziká

- Pretrvávajú riziká v bankovom sektore eurozóny
- Možné protekcionistické opatrenia a ich negatívny vplyv na globálny vývoj
- Hrozba náhleho poklesu cien na finančných alebo realitných trhoch

Hlavné trendy a riziká

Vývoj v externom prostredí

Silný rast úverov domácnostiam, rast zadlženosti a tlak na zmierňovanie úverových štandardov

Udržateľnosť obchodného modelu bánk v prostredí nízkych úrokových sadzieb

Zmeny v regulačnom prostredí, riziko likvidity, ostatné trendy a riziká

Odolnosť finančného sektora

Riziká súvisiace s rastom úverov domácnostiam

Rast
úverov

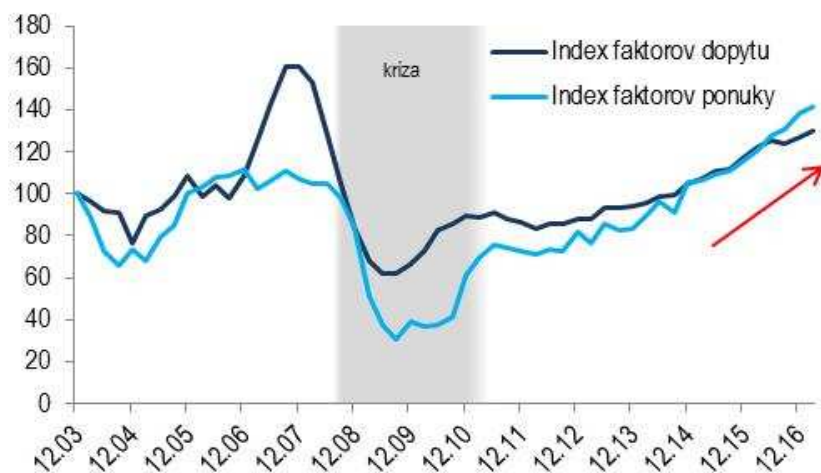
Zadlženosť
domácností

Kvalita
úverov

Trh
nehnuteľností

- Výrazný pokles úrokových sadzieb, silný rast cien nehnuteľností, rast príjmov
- Dramatický pokles sadzieb zvýšil rast úverov
- Medziročný rast priemerného čerpaného úveru bol počas 2015 - 2016 dvojnásobne rýchlejší ako rast priemernej mzdy - klienti využili klesajúce sadzby na zvyšovanie objemu čerpaných úverov
- Poklesol podiel nových úverov s LTV > 90 %; stúpol podiel úverov s LTV 90 %

Faktory vplývajúce na rast úverov

Zdroj: NBS, SDW ECB.

Rast úverov a vývoj RPMN

Zdroj: NBS, ECB.

Riziká súvisiace s rastom úverov domácnostiam

Rast
úverov

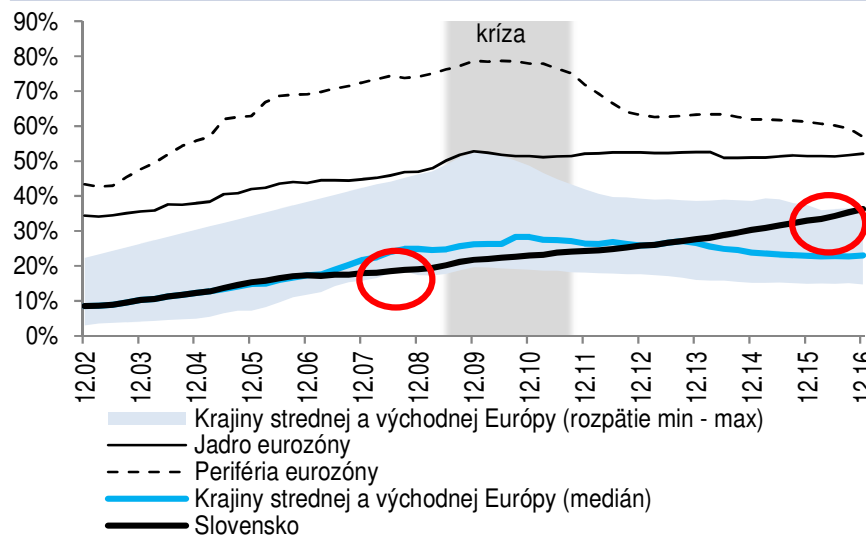
Zadlženosť
domácností

Kvalita
úverov

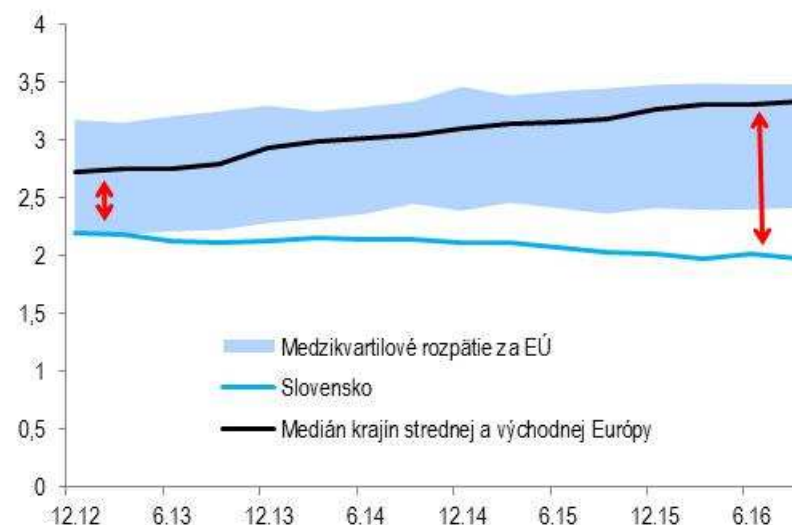
Trh
nehnuteľností

- Zadlženosť domácností sa od roku 2010 zdvojnásobila; akcelerácia v roku 2016
- Vyššia citlivosť domácností na negatívne šoky
- Nízky objem finančných aktív v porovnaní s EÚ – zhoršujúca sa pozícia; vyššia volatilita ekonomiky
- Vysoká zadlženosť viacerých štátov eurozóny je jedným z hlavných dôvodov pomalého ekonomického oživenia a jedným z hlavných rizík pre finančnú stabilitu

Zadlženosť domácností k HDP

Zhoršujúca sa čistá finančná pozícia

Riziká súvisiace s rastom úverov domácnostiam

Rast
úverov

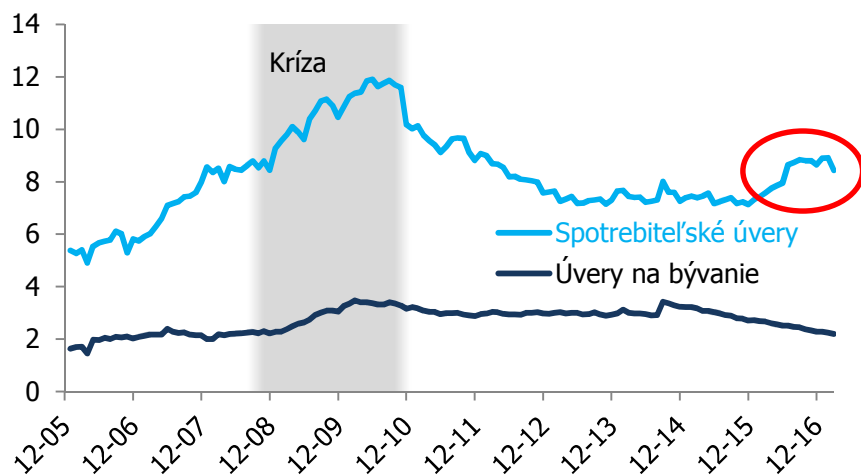
Zadlženosť
domácností

Kvalita
úverov

Trh
nehnuteľností

- Celkovo je podiel nesplácaných úverov nízky s klesajúcou tendenciou
- Pozitívny vplyv nízkych úrokových sadziieb, nárastu zamestnanosti a miezd
- Výnimkou sú zlyhané spotrebiteľské úvery – silná konkurencia, vysoké úrokové marže, tlak na úverové štandardy
- Refinancovanie spotrebiteľských úverov

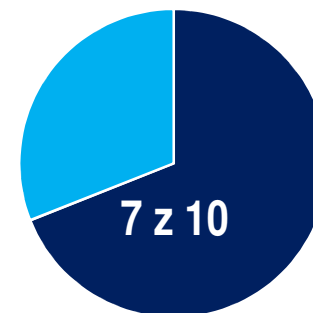
Podiel zlyhaných úverov

Charakteristiky spotrebiteľských úverov

viac ako
500 mil. €

úverov
pribúda
každý rok

úverov
má splatnosť
takmer 8 rokov

1 z 11

úverov
je zlyhaný

Riziká súvisiace s rastom úverov domácnostiam

Rast
úverov

Zadlženosť
domácností

Kvalita
úverov

Trh
nehnuteľností

Rast cien
bytov o **12%**
ročne

Úbytok bytov
v ponuke
o **25 %** ročne

Novostavby
predávané len
„na papierí“

Vysoká
dostupnosť
lacných úverov

Rastúci dopyt po **stále drahších** nehnuteľnostiach

Rastúci dopyt po **stále väčších** úveroch na bývanie

Riziká súvisiace s rastom úverov domácností

Hodnotenia externých inštitúcií

EUROPEAN CENTRAL BANK
BANKING SUPERVISION

SK je medzi krajinami s najvyššou mierou rizika v rámci SSM (medium-high level of risks) v oblasti cyklického rizika

- Potreba zvážiť ďalšie opatrenia

Varovania k rizikám v oblasti rizík v oblasti úverov domácností (november 2016)

- SK patrilo ku krajinám s najvyšším rizikom; vzhľadom na prijaté/plánované opatrenia SK varovanie nedostalo

ESRB

European Systemic Risk Board
European System of Financial Supervision

Správa z dohľadu - konzultácie podľa čl. 4 Dohody o MMF (marec 2017)

- Bankový sektor je vystavený nerovnováham trhu nehnuteľností
- Ďalšie opatrenia budú pravdepodobne potrebné na udržanie kvality portfólií v súčasnom prostredí silného rastu úverov

Hlavné trendy a riziká

Vývoj v externom prostredí

Silný rast úverov domácnostiam, rast zadlženosti a tlak na zmierňovanie úverových štandardov

Udržateľnosť obchodného modelu bánk v prostredí nízkych úrokových sadzieb

Zmeny v regulačnom prostredí, riziko likvidity, ostatné trendy a riziká

Odolnosť finančného sektora

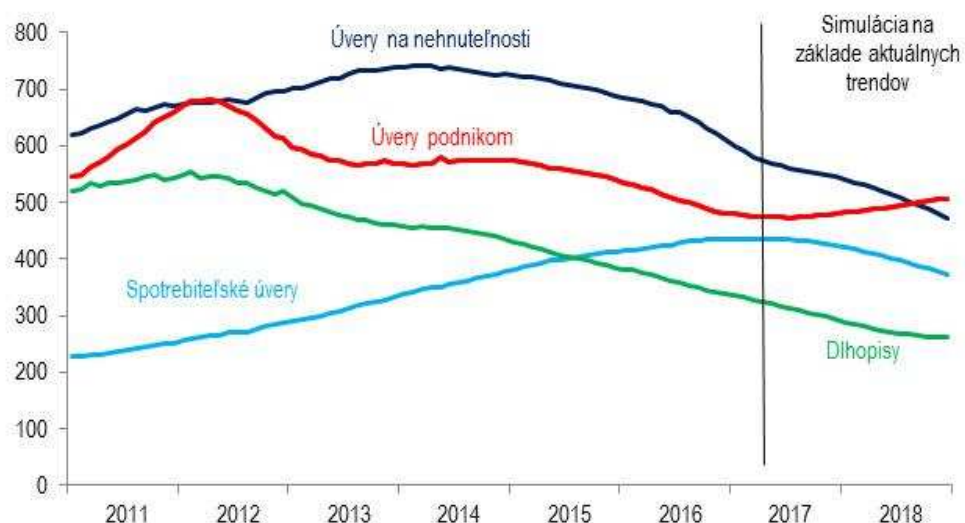
Riziko nízkych úrokových sadzieb

Vplyv prostredia nízkych úrokových sadzieb na obchodné stratégie finančných inštitúcií

- Klesajúce sadzby (najmä v sektore retailu) prispievajú k negatívnemu tlaku na zisk bánk
- Veľkosť tohto poklesu bude závisieť najmä od miery spomalenia aktuálne rýchleho rastu úverov a vplyvu konkurenčného tlaku na ďalší pokles úrokových sadzieb
- Banky sú zároveň stále citlivejšie na prípadný nárast kreditných strát, ktoré sú momentálne na veľmi nízkych úrovniach
- V závislosti od vývoja týchto faktorov môže medziročný pokles ziskovosti v rokoch 2017 a 2018 za bankový sektor ako celok dosiahnuť 10 % až 20 %
- Simulácia naznačuje negatívny dopad najmä v skupine menej významných bánk

Simulácia čistých úrokových príjmov (mil. EUR)

Simulácia vývoja ROE

Ukazovateľ ROE	2016 (bez mimoriad. vplyvov)	2017	2018
Významné banky	13,1 %	10,8 %	8,4 %
Menej významné banky	3,0 %	4,0 %	1,9 %

Riziko nárastu úrokových sadzieb

Možnosť opätovného nárastu úrokových sadzieb (najmä dlhodobých) sa javí ako reálnejšia

Riziko dočasného, avšak potenciálne výrazného (3 % až 5 %) **poklesu hodnoty aktív v dlhopisových fondoch** (vrátane garantovaných dôchodkových fondov v II. pilieri)

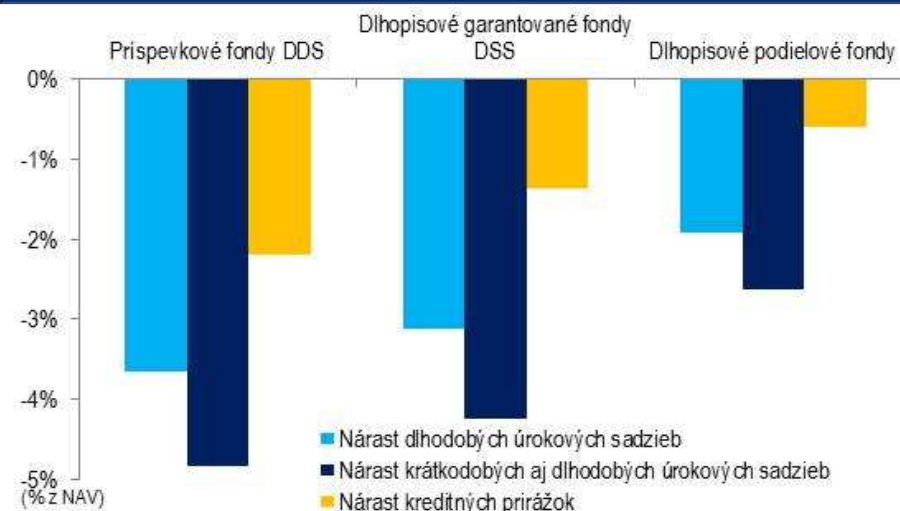
Možnosti zmiernenia rizika:

- ✓ Časť dlhopisov v garantovaných dôch. fondoch je **v umorovanej hodnote** – inak ešte o tretinu vyšší dopad
- ✓ Existuje potenciál pre zvýšenie podielu portfólia v umorovanej hodnote (zo strany správcovských spoločností)

Pravdepodobnosť nárastu sadzieb sa zvyšuje

Straty v najviac dotknutých typoch fondov pri simulácii nárastu sadzieb a kreditných prirážok

Riziko nárastu úrokových sadzieb a prémie

Riziko nárastu úrokových sadzieb na banky

- Dopad nárastu trhových sadzieb na čisté úrokové výnosy bude závisieť aj od miery konkurencie, najmä v oblasti úverov obyvateľstva

Retailové úvery

- ✓ predĺženie fixácií
- ✓ test na nárast sadzieb
- ✗ vysoká konkurencia môže zabrániť rastu

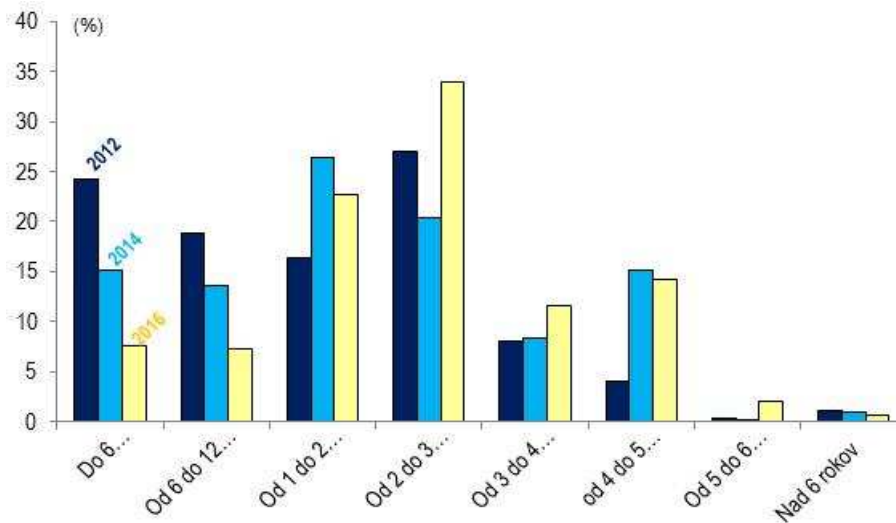
Podnikové úvery

- ✗ veľmi krátka fixácia (neg. dopad na klientov)
- ✓ závislosť skôr na KD sadzbách

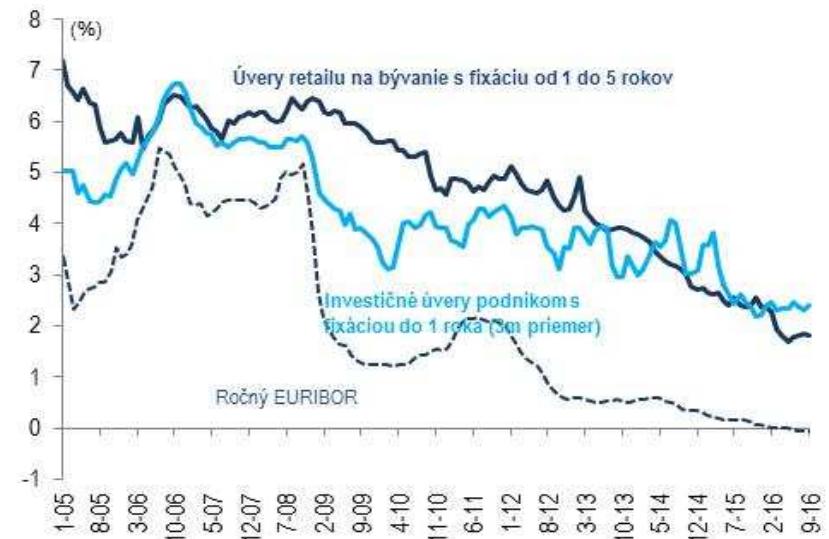
Vklady

- ✗ dopad závislý na miere konkurencie

Fixácia sadzieb pri úveroch na bývanie

Klientské a trhové sadzby

Hlavné trendy a riziká

Vývoj v externom prostredí

Silný rast úverov domácnostiam, rast zadlženosti a tlak na zmierňovanie úverových štandardov

Udržateľnosť obchodného modelu bánk v prostredí nízkych úrokových sadzieb

Zmeny v regulačnom prostredí, riziko likvidity, ostatné trendy a riziká

Odolnosť finančného sektora

Regulátorne riziká

Ziskovosť

- **Priame regulátorne náklady** (najmä na bankový odvod a príspevky do fondov) tvoria pätinu zisku pred zdanením
 - Pri menej významných bankách takmer tretinu
- **Nepriame náklady**
 - Výrazný a náhly pokles marží kvôli stropu na poplatok za predčasné splatenie úverov na bývanie
 - Rastúci vplyv aj v prípade stropu na max. odplatu pri spotrebiteľských úveroch

	Bankový sektor spolu	Významné banky	Menej významné banky
Podiel regulátorných nákladov na zisku	20,7 %	17 %	30,9 %

Kapitál, likvidita, MREL

- Rizikom pre finančnú stabilitu slovenského bankového sektora je možné vnímať najmä kombináciu možnosti udeľovania kapitálovej výnimky a určenia *single point of entry* stratégie pre tieto banky

Ostatné trendy a riziká

Rast úverov podnikom

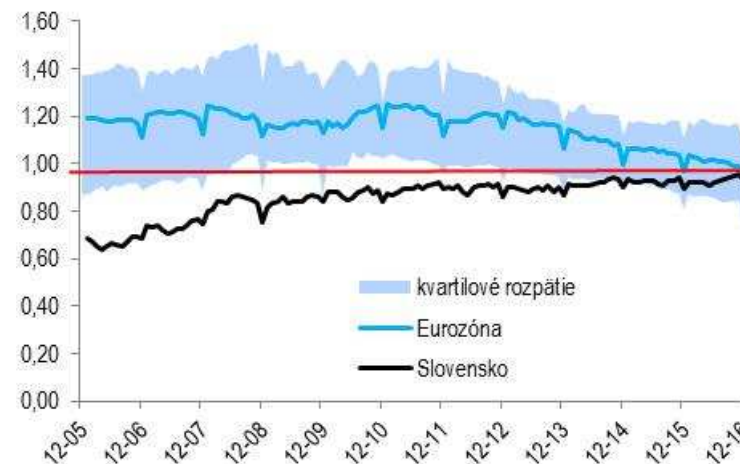
- Zintenzívnenie rastu úverov na začiatku roka 2017, rast patril k najvyšším v rámci EÚ
- Pozitívny makroekonomický vývoj, prostredie nízkych úrokových sadzieb
- Rástli aj úvery zo zahraničia a emisie dlhopisov
- Najvyšší podiel na raste úverov: priemysel a komerčné nehnuteľnosti (odvetvia citlivé na ekonomickú situáciu)

Likvidita

Vysoký podiel likvidných aktív a loan-to-deposit ratio v porovnaní s EÚ už neplatí

- Riziko likvidity sa prehľbuje a je čoraz viac závislé na dostatku vkladov a ich stabilite
- Rastúci podiel úverov ku vkladom dosiahol úroveň mediánu eurozóny
 - Riziko poklesu sebestačnosti bankového sektora z hľadiska likvidity

Klientské a trhové sadzby

Hlavné trendy a riziká

Vývoj v externom prostredí

Silný rast úverov domácnostiam, rast zadlženosti a tlak na zmierňovanie úverových štandardov

Udržateľnosť obchodného modelu bánk v prostredí nízkych úrokových sadzieb

Zmeny v regulačnom prostredí, riziko likvidity, ostatné trendy a riziká

Odolnosť finančného sektora

Ziskovosť a odolnosť voči rizikám

Ziskovosť začala klesať

- Tlak na čisté úrokové príjmy, ktoré sú hlavnou zložkou ziskovosti bánk, sa v roku 2016 výrazne zvýšil
- Konsolidovaná ziskovosť klesla o 1,8 %, po odpočítaní jednorazových vplyv až o 15 %
 - Napriek pokračujúcemu znižovaniu nákladov na kreditné riziko

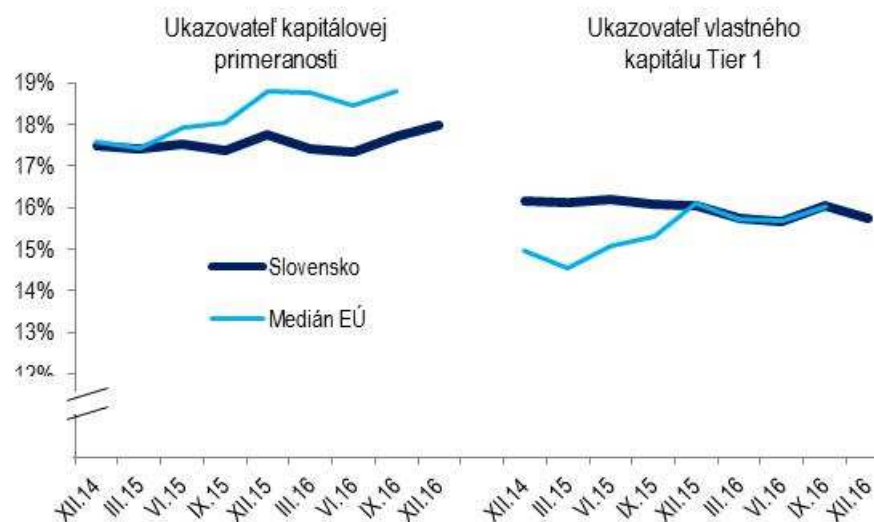
Kapitálová primeranosť pod mediánom EÚ

- V dôsledku vyššej miery dividend sa kapitálová primeranosť dostala pod medián EÚ (na rozdiel od iných štátov nerástla)
- V nasledujúcich rokoch bude potrebné čiastočne obmedziť mieru vyplácania dividend
 - Niektoré banky tento trend už potvrdili

Čisté úrokové marže

Kapitálová primeranosť

Reakcia makroprudenciálnej politiky

Makroprudenciálne opatrenia

Zodpovedné úverovanie (borrower-based measures)

Cieľ: udržateľný rast úverov založený na zdravých úverových štandardoch

Podrobnejšie informácie:

- **Opatrenie 10/2016** – úvery na bývanie (účinné od 1. 1. 2017)
- **Opatrenie – spotrebiteľské úvery** (príprava prebieha, účinnosť 4Q 2017)

Detailné monitorovanie rizík - zrýchľujúci rast cien nehnuteľností a zadlženosti (LTI)

Posilnenie odolnosti bánk (kapitálové vankúše)

Cieľ: dostatočná odolnosť bánk v čase stresu;
vytváranie vankúšov v dobrom čase

Podrobnejšie informácie:

**Proticyklický vankúš 0,5 % (od 1. 8. 2017)
+ NBS zváži ďalšie zvýšenie**

Zmeny v oblasti vankúša pre významné banky (O-SIIs)

- Zrušenie poslednej fázy zvýšenia (od 1. 1. 2018)
- Celková výška vankúša (O-SII + SRB): 1 - 2 % (súlad s novou metodikou ECB)

Opatrenia (prijaté/pripravované) v oblasti zodpovedného úverovania

V platnosti

Opatrenie o úveroch na bývanie 10/2016

- Dodatočný limit na LTV (max. 40 % nových úverov s LTV > 80 %)
- Rezerva 20 % z čistého príjmu zníženého o životné minimum na dlžníka, manžela/ku a deti
- Princípy pre oceňovanie nehnuteľností

Pripravované

Opatrenie o spotrebiteľských úveroch

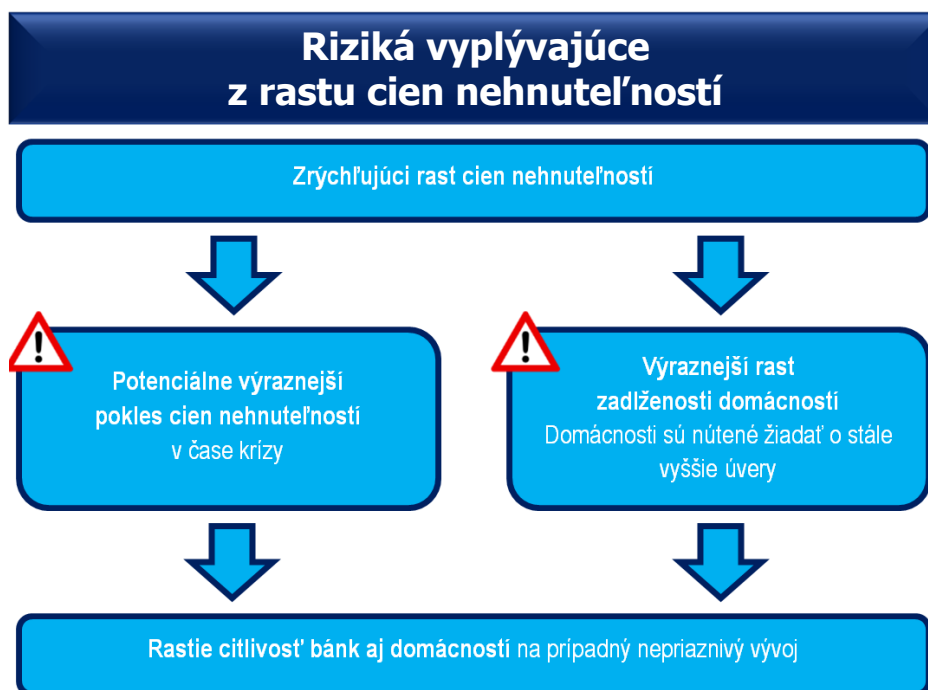
Požiadavky na výšku rezervy proporcionálne k miere rizík

- Z príjmu sa neodpočítava životné minimum na manžela/ku
- Diferenciácia požiadaviek podľa celkového zadĺženia spotrebiteľa
 - Klienti s vyšším dlhom (~ dofinancovanie): limity rovnaké ako pri úveroch na bývanie (rezerva postupne až 20 %)
 - Menej zadĺžení klienti (t.j. do dlh 5000 eur): menej prísne pravidlá (rezerva 0%, len životné minimum na spotrebiteľa a deti)

Makroprudenciálna politika

- Doterajšie opatrenia NBS zamerané najmä na štrukturálne riziká spojené s uvoľňovaním úverových štandardov
- Opatrenia NBS zásadne zvýšili odolnosť bankového sektora
 - Dostupnosť úverov je po prijatí opatrenia napriek poklesu sadzieb približne rovnaká, ako by bola bez regulácie úverových štandardov a pri sadzbách z r. 2011
- Hoci cieľom makroprudenciálnej politiky nie je ovplyvňovať vývoj cien nehnuteľností, vzhľadom na významné riziká je potrebné naň reagovať

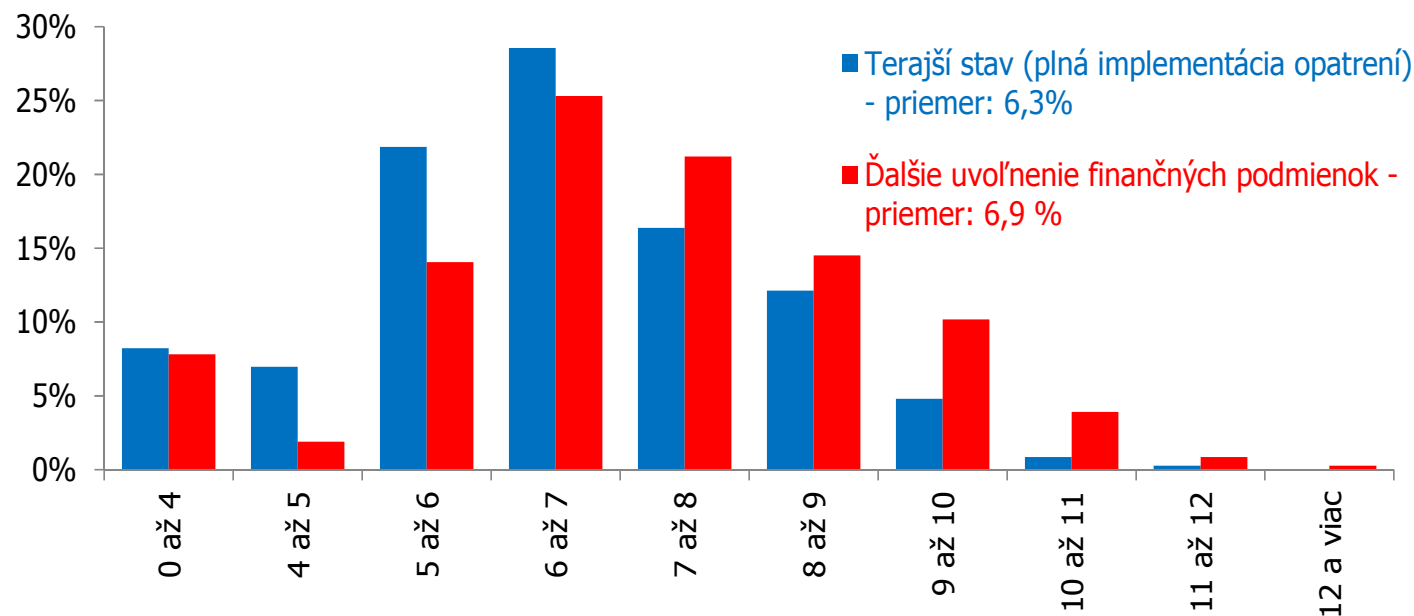

Makroprudenciálna politika

- Klesajúce sadzby - počas implementácie sa výrazne **zvýšili okrem štrukturálnych aj cyklické riziká**
- Pri pokračujúcom poklese sadziieb a raste cien nehnuteľností - **d'alší tlak na rast zadlženosti** (rast LTI)

Maximálne Loan-to-income – potenciálna hodnota pri hraničnej zadlženosti

Simulácia uvoľnenia finančných podmienok: pokles sadziieb na 1,2 %, rast cien nehnuteľností o 20 %

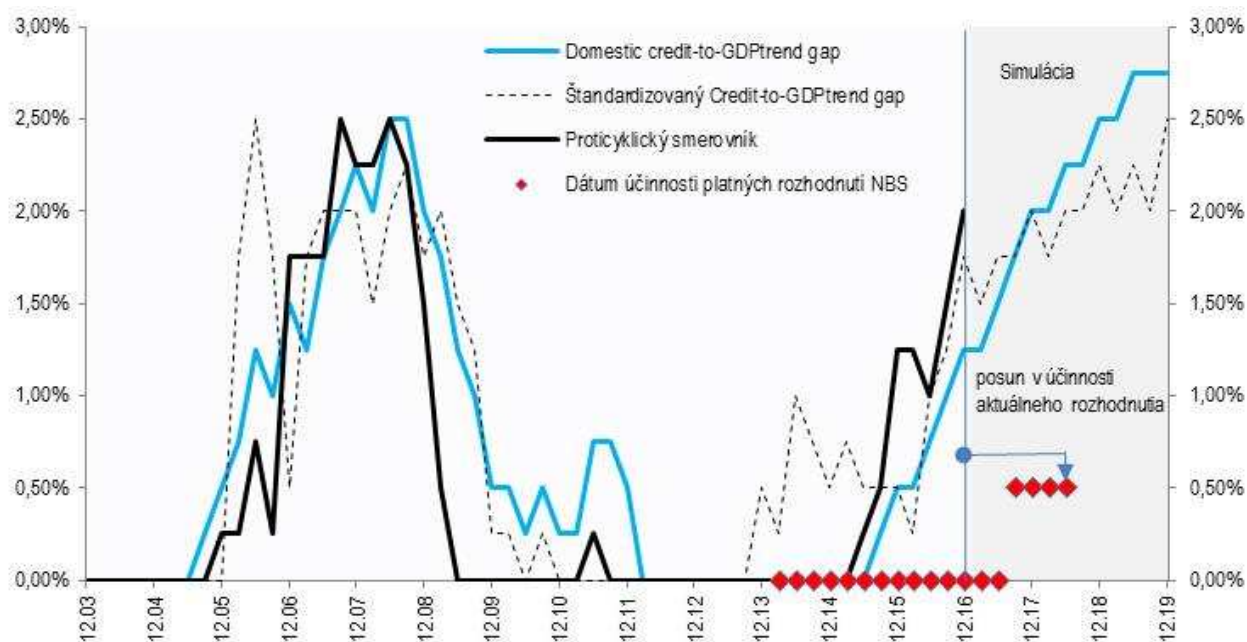
Reakcia makroprudenciálnej politiky

Posilnenie odolnosti bankového sektora – cyklické riziká

- V prípade, že sa vývoj na trhu úverov potvrdí, Bankovej rade NBS bude navrhnuté zvýšenie miery proticyklického vankúša v nasledujúcom štvrtroku (s účinnosťou o 12 mesiacov)
- Pri potvrdení aktuálnych trendov by terajšia výška miery proticyklického kapitálového vankúša výrazne zaostávala za referenčnými hodnotami podľa hlavných ukazovateľov

Vývoj referenčnej hodnoty pre CCyB v základnom scenári

Zhrnutie - hlavné riziká

Najvýznamnejšie riziko – stredná až vysoká úroveň rizika

Silný rast úverov domácnostiam a rýchly rast ich zadlženosti
Tlak na zmierňovanie úverových štandardov a nerovnováhy na trhu nehnuteľností

Ďalšie významné riziká – stredná úroveň rizika

Prostredie nízkych úrokových sadziieb
Udržateľnosť obchodného modelu bánk – riziko najmä pre menšie a stredné banky

Zmeny v regulačnom prostredí
Dopad na ziskovosť a tlak na uvoľnenie regulačných pravidiel

Makroekonomické riziká
Domáca ekonomika pod vplyvom vývoja v zahraničí

Ostatné rastúce riziká

Rýchly rast úverov na
komerčné nehnuteľnosti
pokračuje

Riziko likvidity bankového
sektora sa postupne prehľbuje

Riziko možného rastu
úrokových sadziieb

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

Ďakujeme za pozornosť

Odbor dohľadu na makroúrovni